

Innst. O. nr. 63

(2008–2009)

Innstilling til Odelstinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Ot.prp. nr. 40 (2008–2009)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endringer i utlendingsloven (opphør av overgangsordningene for EU8-landene)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Ved utvidelsen av EU-/EØS-samarbeidet 1. mai 2004 vedtok Norge overgangsordninger for åtte av de nye medlemslandene (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn, også kalt EU8). Overgangsordningene ble etter en ny vurdering videreført fra 1. mai 2006 fram til 1. mai 2009. Da Bulgaria og Romania ble EØS-medlemmer 1. august 2007, ble det satt i kraft tilsvarende overgangsordninger for disse landene som for EU8-landene for en periode på to år regnet fra 1. januar 2007.

I korthet innebærer overgangsordningene at det stilles to vilkår; at arbeidstakerne som hovedregel må ha heltidsarbeid og at lønns- og arbeidsvilkår ikke må være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale, regulativ eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke. Gitt at vilkårene er oppfylt, legges det ingen ytterligere begrensninger på adgangen til å ta arbeid.

Overgangsordningene for EU8-landene utløper 1. mai 2009. For Bulgaria og Romania ble overgangsordningene forlenget fra 1. januar 2009. I proposisjonen legges det opp til å videreføre overgangsordningene for Bulgaria og Romania fram til 1. januar 2012, men slik at disse overgangsordningene vil bli vurdert årlig. Overgangsordningene kan likevel oppheves når som helst dersom det er behov for det.

Saken har vært grundig drøftet med organisasjonene i arbeidslivet.

Overgangsordningene for EU8 og for Bulgaria og Romania er hjemlet i utlendingsloven § 58 a. Lovendringsforslaget går ut på å fjerne navnene på EU8-landene i både overskriften og lovteksten.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Tom Strømstad Olsen, Inger Løite og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Ib Thomsen og Åge Starheim, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Anna Ceselie Brustad Moe, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til at finanskrisen har rammet, og fortsatt vil få konsekvenser for, realøkonomien og arbeidsmarkedet både i Norge og i EU-8-landene. Komiteen ser positivt på utveksling av arbeidskraft over landegrensene, og mener at lovverket må sikre at en slik utveksling ikke tar form av sosial dumping. Dette er spesielt viktig når overgangsordningene for EU-8-landene nå opphører fra 1. mai. Svekkelse av lønns- og arbeidsvilkår vil kunne true den nordiske velferdsmodellen som er basert på arbeidstakeres skatteevne. Komiteen vil påpeke viktigheten av at Regjeringen følger situasjonen i arbeidsmarkedet nøye, og at den vil videreføre og sette i gang nye tiltak mot sosial dumping dersom situasjonen skulle kreve dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti,

Senterpartiet og Venstre, slutter seg for øvrig til Regjeringens vurderinger og forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at selv om overgangsordningene for EU8-landene utløper 1. mai 2009, åpner EØS-utvidelsesavtalen for en ytterligere forlengelse i to år ved å benytte den såkalte beskyttelsesklausulen. Forutsetningen for å benytte denne bestemmelsen er at det konstateres eller er fare for alvorlige forstyrrelser på arbeidsmarkedet.

Disse medlemmer registrerer at proposisjonen ikke omtaler hvorvidt forholdene i dagens arbeidsmarked kvalifiserer til at Norge kan påberope seg beskyttelsesklausulen, men på enkelt vis avviser hele problemstillingen med én eneste setning:

"Det legges til grunn at Norge ikke har den type alvorlige forstyrrelser på arbeidsmarkedet som kan begrunne en særskilt forlengelse av overgangsordningene."

Etter disse medlemmers syn er dette noe spesielt i en tid hvor det europeiske arbeidsmarkedet er utsatt for store endringer og økende arbeidsledighet som følge av at krisen i finansmarkedene får realøkonomiske konsekvenser. Særlig har dette vært tilfellet for EU8-landene hvor finanskrisen har rammet arbeidsmarkedet hardt. Disse medlemmer er opprørt over hvordan Regjeringen så lemfeldig og uten videre betenkeligheter kan sette stabiliteten i arbeidsmarkedet i fare, uten å gå inn i en grundig og omfattende vurdering av mulighetene for å anvende beskyttelsesklausulen.

Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen ved statsråd Dag Terje Andersen til tross for en formell forespørsel fra komiteen, ved brev av 1. april 2009, ikke er villig til å vurdere om finanskrisen kvalifiserer til anvendelse av beskyttelsesklausulen. Det vises til statsrådets brev av 3. april 2009.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet lenge har vært opptatt av å ivareta hensynet til et balansert arbeidsmarked i forbindelse med EU-utvidelsen, og viser i den sammenheng til merknader fra Fremskrittspartiets fraksjon i Innst. S. nr. 149 (2003–2004) samt Innst. O. nr. 64 (2003–2004).

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn stemme imot lovforslaget og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen anvende beskyttelsesklausulen i EØS-utvidelsesavtalen med bakgrunn i arbeidsmarkedsforholdene som følge av finanskrisen."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen anvende beskyttelsesklausulen i EØS-utvidelsesavtalen med bakgrunn i arbeidsmarkedsforholdene som følge av finanskrisen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i utlendingsloven (opphør av overgangsordningene for EU8-landene)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 58 a overskriften og første ledd første punktum skal lyde:

§ 58 a Særregler for arbeidstakere *fra Bulgaria* eller Romania

For arbeidstakere omfattet av § 51 første ledd bokstav a som er borgere *av Bulgaria* eller Romania, er det et vilkår for oppholdstillatelse at det som hovedregel dreier seg om heltidsarbeid.

II

Loven trer i kraft 1. mai 2009.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 21. april 2009

Tore Hagebakken

leder

Arild Stokkan-Grande

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 3. april 2009

Ot.prp. nr. 40 (2008-2009)

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomiteens brev fra 1. april.

Vilkårene for å sette i verk slike beskyttelsestiltak som komiteen viser til, krever at en medlemsstat utsettes for eller forventer forstyrrelser på arbeidsmarkedet som vil kunne utgjøre en alvorlig risiko for levestandarden eller sysselsettingen i en bestemt region eller et bestemt yrke.

I tilknytning til endringene i utlendingsloven ved utvidelsen av EØS-avtalen i 2004 ble vilkårene for å sette i verk beskyttelsestiltak omtalt, jf. Ot.prp. nr. 44 (2003-2004) Om lov om endringer i utlendingsloven (EØS-utvidelse). Kommunal- og regionaldepartementet antok at man for å sette i verk beskyttelsestiltak, måtte påvise eller sannsynliggjøre en årsakssammenheng mellom tilstrømmingen av arbeidskraft fra de nye medlemslandene og forstyrrelser på arbeidsmarkedet. En fortolkning av vilkårene måtte videre baseres på en skjønnsmessig vurdering. En utførlig

regulering av den nærmere vurderingen som må foretas, var neppe realistisk.

Forslaget om å oppheve overgangsordningene har vært drøftet med medlemmene av Arbeidslivspolitisk råd. Medlemmene fikk tilsendt et notat om overgangsordningene og ble bedt om skriftlige synspunkter på følgende tre valg:

- oppheve overgangsordningene for alle land 1.1.2009
- oppheve overgangsordningene for alle land 1.5.2009
- oppheve overgangsordningene for EU8 1.5.2009 og – inntil videre – videreføre overgangsordningene for Bulgaria og Romania.

Departementets brev og notat og organisasjonenes svar vedlegges. Seks av organisasjonene gikk inn for å oppheve overgangsordningene for alle. LO og Unio gikk inn for alternativ 3.

Ingen av organisasjonene har seinere henvendt seg med forslag om å bruke beskyttelsesklausulen.

